Владимир Конечни

ВИДИМ

Педесет одабраних песама

ПРОМЕТЕЈ

ВИДИМ

Владимир Конечни

Владимир Конечни

ВИДИМ

Педесет одабраних песама

Уредник
Зоран Колунџија

Copyright © Владимир Конечни 2013.
Copyright © Издавачка кућа *Прометеј*, Нови Сад, 2013.

Владимир Конечни

ВИДИМ

Педесет одабраних песама

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

Светац у свемиру

(Семјуелу Бекетту)

Стишава се земаљски бол,
бледи сећање на ропац,
не гризе га незахвалност
оних што им је добро хтео.

Не горчи помама моћних,
секира брата над братом,
дете рођено над гробом,
утихнуо је човеков крик.

Прах од пре великог праска,
сув лед у репу комете,
свечева свемирска душа
излечиће божји бол.

Пепео

(за Marie-Thérèse Frey)

Пахуља пепела ми пада на лице
док стојим, урођен до пупка, у пени океана.
Недалеко од жала букти море чапарала –
трновитог, индијанског, осветничког шипражја.

Ватрени језици скачу са крошње на крошњу
високих, бледуњавих еукалиптуса.
Небо, још плаво далеко на западу
(оно испрано плаво као што су очи серфера),
се полако пуни димом у облику змајевог репа.

Високо на брду, од неколико палата
(„с лепим погледом на море")
које су власници знојем стекли,
или пак варањем и крађом –
осташе само циглени оџаци и гар.

Паника срља из кичми
расних тркачких грла
и она хистерично њиште
на оближњем хиподрому Дел Мар.

Суседи који су све изгубили
дижу песнице к небу
и називају Бога паликућом –
али кад сам претходни пут видео црвену смрт
јарко исписану на небесима
кривац је био човек
који је себе звао,

у то зло пролеће ‘99,
у Београду, мом рањеном
родном граду,
„Милосрдни анђео”
– бомбардовао је седамдесет осам дана и исто
толико ноћи.

Сада, док огњени ветар,
пустињски ветар Свете Ане,
разгони варнице
овог дана у позном октобру –
дану мог рођења – ускачем у талас који се разбија.

Онда се поново усправљам
и док океан тутњи,
а пепео нечујно пада,
размишљам о оном другом пепелу,
од пре четрнаест година,
који смо њени мајка и отац
и старија сестра
и ја, њен муж,
кроз своје прсте,
пустили да истекне у баш ове таласе.

Ускачем у талас који се разбија.

Змају

(Ани Ахматовој)

Биљке су полегле и траве,
а девојчина боса нога
нашла је уточиште међу њима.
Било је смеха, неприродног,
док су руке стезале
завијорени канап,
а бедра се додирнула.
Поглед упрт навише,
привидно занет
шареном сликом летећег
бескрилног створа,
лелујавог, преко небеса.
Онда је змај постао
сувише мали, сувише
тачкаст и далек,
за свирепу игру жеље
и руке су се договориле.
Корак је уследио кроз сукњу
уз мали, нехотичан а поводљив,
заносан, губитак равнотеже.
Руке су страсно обујмиле тело
и дошло је до пада.
А змај, ослобођен стега,
дигао се у ледене висине
летећи ка свом дому,
Средишњем Царству.

Портрет

(Константину Фећину)

Да видимо…
На стопалима премалим за масивно тело,
светле кратке чарапе и сандале, изгланцане,
од мрке коже.

Сиве панталоне од тешког штофа на овај
први дан септембра; бела кошуља с танким
пругама, откопчана на врату. Сиви џемпер
с црним дугмадима и рукавима који вире
испод сивог сакоа. На џемперу, светло сиве
шаре, арабеске без значења и намере.

У џепу, уместо марамице, наочаре – које се,
јер су за сунце, ментално сукобљавају
[10,58 – станица Sobkow]
с громадним шакама укрштених прстију
положених на обиман стомак. Благо
таласаста седа коса Броза и Јељцина,
а и лице – с тим челом, јагодицама и
словенском вилицом – подсећа на њих.

Јељцин беше партијски шеф Свердловска
– некад, и сад опет, Јекатеринбурга,
где убише
цара мученика
и блиске му
у подруму –
па постаде први демократа,
никад трезни распродавац
највеће земље.

Броз беше сви знамо шта, а био би, да је
затребало, и демократа – убедљивије
од комуњара што се јуче преобратише
међу Србима, Хрватима и Словенцима.
А Пољак, што с високим јагодицама,
сивим очима, стопалчићима и тим
ручердама укочено седи – зна да га цртам –
преко пута мене у купеу друге класе спорог
воза што мили ка Кракову са севера,
[11,28 – станица Sedsiszow]
ненасмејаног је, бледог, подбулог лика
и горак око усана. Живи од мале пензије
бившег партијског апаратчика и некако
та уста говоре да је мрзео Solidarność.

Има неки понос, држи се још, пошао је из свог
малог града код кћери у Краков. Због ње је,
да је не брука пред мужем посвећеним
транзицији и добро плаћеним за то,
скинуо црвену значку са ревера. Зато
је нема у овом портрету
[11,38 – станица Kozłow]
– а и онако би лаж.

Пошао је с малом путном торбом,
сиво-мрком,
као у историју
и на том путу
неће вадити
кобасицу и хлеб.

(Варшава 7,16 – Краков 12,19)

Да чују они који се буде из коме

Небо згурено, мрко, наборано.
Повијено старошћу. Прастаро
преисторијско небо. С лицем
искривљеним, с гримасом
афричких дрвених статуа
што их је пожудни човечуљак
из Малаге украо. Мутножуто
античко небо, као да се уздигло
из клоаке максиме, уз додир
кичице, ту и тамо, сепије и
цинобера. А у средини тог
грозног измета што разна
божанства упућују човеку –
што би изазвало ружни смех
кочоперног малагењца –
ненадно, отвара се предивна
елипса невиђеног аквамарина.

Корбач тврд, ритска шиба гипка,
искусила је моћ задавања свирепог
ударца као зао глас под сувим
дрвећем, на ветровитом плочнику,
поред дугих и високих ограда од
гвожђа. Онда сам то чуо први пут.
Личило је на цијук миша, на шхррр
шкрипање ракових кљешта кад га
избаце на обалско камење. На завијање
пса и вука, на крвавог кита кад његов
бол не би био заувек нем, за нас,
амстердамске китоловце из тако
богатог седамнаестог века. Али

разумех. Коначно је мркожута
маса мог мозга, обојена овим и
оним из прастарих црева, схватила:
било је људско, неко је звао упомоћ.

Земља и песак

Ходам по мекој, прошлоноћном кишом расквашеној, земљи јесењој. Дирљиво је ово планинче, суморно данас, а тако драго летње мезимче. Посматрам капљице на лишћу и трави (за брђане земља никад није блато, нека ти је лака) и у свести опсесивно чујем „светитељској глави…" Поглед у небо, необично дуг. Ако. Данас, 16. новембра 2009, није ме срамота да гледам тако, да занемарим луг. Зурећи у небеско сиво, стварам бели крст, то може свако.

За Њега и себе. Мој ујаче, брате, сине, Оче Павле јуче си… Не знам и нећу да знам ту реч за Тебе. Био си добар. Био си благ. Молитва је најискренија светост. Био си свет. Молитва је најдубља благост.

А био си и вршњак моје Мајке. Родила се десет дана после тебе, 21. септембра 1914, на Малу Госпојину, дан рођења Пресвете Деве Марије.

***

Четрдесет пет дана пре него што си рођен, десила се катаклизма која је уназадила Твој и мој народ стотинама година. Аустроугарска је објавила рат млађаној, занешеној, поносној Србији. Сто година и неколико милиона жртви касније, шта се дешава? Грамзиво, погано кидање српског била и ткива овако и онако, овамо и онамо, свакако. Како си патио. Твој је живот увек био Косово. 1459. 1804. Крф. Лика. Братунац. И опора проститутска садашњица самозадовољних наказа. Али био је и Света Гора и Света Земља јерусалимска, нека ти је лака.

***

Ходам по меком, плимом расквашеном песку, осунчаном. Дирљив је овај жал без купача, као што је оно планинче било без шетача. Трагови босих стопала, мог сина Душана, и мојих, али, Павле, без видљивих Твојих. Како би Твоје очи и скромна црна мантија били бесконачно добри поред овог океана и песка који сија… Мој добри Павле, знаш да је Душану сада 14 година.

И да ће бити силан.

У Патријаршији си ми обећао, кад си ме дизао с колена, да ћеш се молити за њега током операције која му је предстојала кад му је било само пет лета. И успела је. О Боже. Душан то добро зна.

Знаш да му је здравих 14 година јер су ти се очи разгалиле кад сам ти то рекао на неком високом спрату ВМА, у петак, 13. фебруара 2009, кад ти је било 95 година, између 13,15 и 14,00 часова, кад сам последњи пут гледао у Твоје очи. Сетио си се. Загрлио си ме из свог седећег положаја. Али тада ниси могао да ме дигнеш са колена, ни да ме спасеш плача. А млади монах Методије, који се бринуо о Теби, и сам је ридао гледајући нас.

Сузе на Авали 16. новембра, сузе у Јужној Калифорнији 19. новембра, 2009. године.

У Београду, 1. и 2. маја 2010.

Најлепша

Животиња фркће и пропиње се,
а затим опрезно корача
преко смрзнутог потока.

Танане леденице у сивој гриви.

Кас кроз ретку шуму,
лака магла праскозорја:
смрт, лепа и праведна,
сад се приближава.

Исправи леђа и
смири дрхтај руку
у смеђим рукавицама
на врату белог коња.

Зауздај га нежно. Наклони
главу и искористи
те преостале кораке
за молитву свом Богу
за милост.

На пропланку испред тебе
(како ће лепо црвено бити на белом,
како дубоко ће бело упити црвено)
два човека у бундама до земље
проверавају сребрне пиштоље.

Један је злом слутњом опхрвани секундант
највећег песника у свој тој огромној Русији.

Освајачима срца (тужбалица девојке Миле)

(Владимиру Солоухину)

Моје очи у сну без снова
јер сан је толико туђ.
Моје очи беху спокојне
и девичанске, а сад им је
у углове страх снео
своја сузна јаја.

Низ моје лице, да завара
памћење твог даха, шумарак
свио је сенку, а низ моје тело
још дужу сен – да пољуби она
још врућа места где беху
врхови нежни прстију твојих,
што сад су пликови који пеку.

Верујем: подићи ће се ветар
да потоком, кроз шибље,
помилује још једном
то место на мени у коме
и кроз које ћу дати живот.
У близини ког ће се чути
први плач и прва молитва.

Невреме ће… већ су ми на чело
слетеле оловне капи. Али још
јурим, јурим и јецам,
јурим да молим, кроз поље

детињства свог, до његовог краја:
јурим облацима и преко њих.
Тешко је разгнати тугу кад волиш
и очи расклопити кад ме
уместо тебе, бреза и јаблана
гледа мајка, с маћехом у себи.

Да чује она, да чује море, на две планете

Мирно је данас јутро док ја кроз њега полако,
одсутно, заљубљено газим.
Лако је схватити га, с глатким морем и кротким
небом, окупаним шљунком.

Али шта ради мој двојник у паралелном општем
бивању планете 2-ЗИМ?
Одљубљен је, разочаран, и бори се за живот с
огромним пурпурним таласом.

Схватити у мору оно што сâмо жели да ода, на
први додир. Управо као она.
Колико много напора за углађеност док моје очи,
непослушне, не убеде мозак.

А он, Ратовлад, скаче кроз клисуре, док га љуто
море гони. Управо као она.
Украла му је сперму и наредила анти-монасима да
га ставе на мученички точак.

Док непослушне очи не убеде мозак колико сам
стешњен елементима тог неба
које ће ускоро дахтати вихором и суревњивог
сивог мора што ће хтети да уједа.

А он: побегао је. Док су око точка-рингишпила
рахитична деца гризла коре хлеба,

он је бацао камење на грабљиву летећу кезећу
албино змију што је хтела да уједа.

И хтети да одгризе овај појас шљунка над којим
ће мокре птице лудо да круже.
А све око мене ће се звати исто – небо и море,
шљунак и птице и њихови крици.

Двојник у бекству од птица, од ње, од змије што
улагујући се шапуће „друже”,
док ход мој заљубљени снен је и шапућем „лепо
јутро”. Све складно је на слици.

Лира и истина

(Јевгенију Јевтушенку)

У раној младости, и на енглеском,
написах песму једну. Без подсмеха,
подстрека и потреса песничког света,
објавих је на енглеском и руском.
Једино је Срби до сада не чуше:

„Ветрови, бурно море и песници истог су соја.
Понекад баш плава небеса замраче им дан.
А Посејдонов оркан запенуша таласе
и хитне песнике у њихов судњи дом."

Х(о)ммм.

При том, због декице Фројда, ваљда,
заборавих сада да преведем крај:

„Смрт се приближава."

Хммм. Ха. Да.

Ал' нико од уредника не рече,
„Е тај ти је крај без логике.
Смрт се приближава? Па кад одступа?
Зар не знаш за време и течење истог
и јасне животне истине голе,
ти романтични, певајући воле?"

Напротив, прихватише оберучке
те бесмислене бљувотине моје.

Али да ми замерише, шта бих ја?
Рек'о бих: ја само к'о и други, сви
сушти романтичари и сад и пре,
а да ми је баш стало до логике,
не бих ни писао песме некакве.
Али тај крај, ево, њега поправићу.
Уместо „смрт се приближава", написаћу:

„А као плима и вал,
црна смрт надире на жал."
(Надолази? Навире?)

И читаоци знајте, не сумњајте:
нисам сам у узбурканом мору,
нисам сам у таласима и вихору!

Јер песнички лист, заиста угледан,
на страници својој шездесет и један
у лепом пролетњем свом броју шест
године господње две хиљаде десет
објављује песму младе Франческе,
Франческе Ф., девојчице наше.
Чујемо глас чедан медан сетан:

…

„Савршене празнине
И беспрекорне вечности
Име јој шапуће ваздух.
Запљускују ме ветрови
Њених највећих дубина."

…

Не би песник само у морске дубине
и вртоглаво стрме планинске висине,
он и „Она”, би у пакао, ил’ боље у рај:

…

„Из безњенице у рај, у рај!
У рај, у рај, у њезин загрљај!”

…

Но раб Божји Лаза, романтичар тај,
неће моћи тек тако у рајски гај!
Зна паметни Лаза библијску причу,
да је из раја пао јер није могао
одупрети се искушењу: а сад би он
Ленки баш у рај, ускличником хтео.
Грдну буку диже да кроз бочна врата,
за глумце и писце, у вечност стигне.

Но зна Свевишњи да бујнокоси Лаза лаже,
да разбарушенку до Ленкине љубави није
толико, авај, колико до риме те проклете!
Рај, загрљај! Мршти се Бог, „Ма није ваљда?
Рај, загрљај! Наметљивац се заборавља!
Захтева, господин песник! Рај, загрљај, ха!
Како се усуђује да мисли да је рај заслужио?
Због риме је, не лепе Ленке, Лаза згрешио.
Што не вапи Мрачном? Што неће у пакао?
Не допадају му се такао, макао, какао?”

У каснијој младости написах још једну поему,
без риме, да се случајно не замерим Њему.
Но и то певање је у самој сржи, у својој бити,

било прича о најправеднијој и најлепшој смрти.
Ужас и страва, песма о смрти што се приближава.
Неумитно приближава, зрнце по зрнце, к'о у
пешчанику,
и опет, коме другом, него баш песнику.

The Fairest Death је наслов песме у оригиналу. А ту реч *fair* је тешко превести: означава правду, лепоту, поштење. У прадавна времена, то је било мњење: лепи су правда и поштење. Баш свим женама и
људима?
Или само слепима, глупима и најлуђима?

За руски превод смислих *Справедливейшая из смертей,* јер правда лети високо над лепотом у руској свести, а француски превод *Une belle mort,* зато што је *belle,* још од трубадура, најлепша реч за чулне Гале. Објавих песму на енглеском, француском и руском (погледати http://vladimirkonecni.net/ дакле, није .com). Овде је раније не чуше, нек' буде без наслова на
српском:

„Животиња фркће и пропиње се,
а затим опрезно корача
преко смрзнутог потока.

Танане леденице у сивој гриви.

Кас кроз ретку шуму,
лака магла праскозорја:
смрт, лепа и праведна,
сад се приближава.

Исправи леђа и
смири дрхтај руку
у смеђим рукавицама
на врату белог коња.

Зауздај га нежно. Наклони
главу и искористи
те преостале кораке
за молитву свом Богу
за милост.

На пропланку испред тебе
(како ће лепо црвено бити на белом,
како дубоко ће бело упити црвено)
два човека у бундама до земље
проверавају сребрне пиштоље.

Један је злом слутњом опхрвани секундант
највећег песника у свој тој огромној Русији."

Но усамљен беше тај мрки геније
и тешко је наћи особине сродне
између Пушкина и пишуће братије.

Откад је литерата и њихових друштава,
и књижевних биртија, бифеа и кафана,
дупке су пуни просечних романтичара.
Лоше им вино лажну храброст даје
и наоштри жаоку зависти склону,
пакошћу и злобом они би да шину
Бајрона, Бојића, све од себе боље.
Сви ти Лепршићи право из Стерије
утекли би хитро чак и од промаје,
а камоли пучине или ветрића,

плићак је за њих, без таласића.
А пођи у двобој да се част спасе
ил' рескира живот због неке идеје,
за земљу слободну од јарма туђинског,
е томе се мали романтичар смеје.

Бог није мртав

Грч прста на орозу
и слатки мирис пиштоља –
у том последњем тренутку
видети
знати
да у следећем све
све може да настане ил’ нестане
роди се ил’ умукне
слети на раме или одлепрша.

Одлука коју свиње никад не доносе.

Бог није мртав.
Можда је желео да умре
кад су га гонили терали гонили
мољакали гњавили лагали
давили мучили гурали
наметали се и обећавали
терали гонили терали –
спасао се кроз бочни излаз за глумце.

Умрети умрети.
Умрети.

Да л’ да вашој деци
испричам причу
о мирису пиштоља
под вашим зној авим њушкама?

Кад је дим још топао?

А Бог је управо умро?

Да л’ да вам испричам причу
Да л’ да вам испричам причу…
тра ла ла тра ла ла
тра ла ла
у којој је Ниче убио свог бога
а ја омрзнуо свог.

Под милим Богом зашто.

Милећа сила црног

Јазбине се постепено надимају пред смирај. Мрак из њих мили и то није дремљиви голицави милеж већ милећа сила црнкастих отужних зрнаца. Задахом убијају светлу лепоту сунчевог бића. Зеленкасто се полако претвара у морнарско плаво у крошњама над земљом која би била загасито црвена, црвеноцрна, попут згрушане усирене крви, да није одавно невидљива и нема, угушена бетонском плочом и похлепом. По извршеном задатку, задах ће се покорно повући у јаме и дупље. Остаће само ноћно мастило с дубоким, рошавим, роршаховским сенкама у тишини која као да је опипљиво влажна: црна ноћ лажи и обећања без жеље, без туге, без плача.

Подана и погани

(Владимиру Набокову)

Понекад се пита да ли већ
су се узде довољно дубоко
усекле у бели тај витки
врат. Прави опите и они
махом успевају, у правој
мери да створе жеље, жеђи,
маштања и безочне, а слатке,
безобразне прохтеве за увек
новим и дубљим имањима ње.

Зна он добро да је то бедно,
али је спреман да себи опрости
јер налази рационалан разлог
за опрост у њеној спремности
за помаму, за подану похоту.
Млада животињица, понекад
мисли – и каже. Али кад је
гледа, као са Марса, његова
се сласт претвара у златни
пресек: прсти му се монотоно
крећу по њеном телу, вођени
геометријом и хладним мозгом,
преко тврдих младих чврстих
дојки сифона сиса и једини циљ
му је да утврди тачно растојање
у центиметрима између брадавица.

Двина

(Срби Иīњаīовићу)

Са спрата аутобуса за Ригу,
на станици у Даугавпилсу
– Двинску царске Русије –
посматрам опраштање мајке и ћерке,
обе дебељушкасте и добродушне.

Ћерка се пење на горњи спрат
и седа поред прозора –
с леве стране, даље од мајке.
Мајка хода уназад
не би ли се још једном
осмехнула ћерци.
Види је, али је девојка
већ обузета ташном и мобилним.
А мајчин се осмех брзо гуши
у борама бриге.

Кад коначно дигне поглед,
ћерка види само леђа
што замичу за углом –
и осмех и брига су већ
неповратно минули.
Сета прелеће
преко ћеркиних очију,
али је телефон већ ту, на уву.

(Претходно је наравно махнула главом
да одстрани косу.
Самосвесна или добродушна?

Да ли су обе црте могуће
у једној личности?)

Шест је минута после поласка.
Ћерка и даље мазно брбља,
не обазирући се на тамну Двину
која тече поред аутобуса.
Да ли ће Даугавпилс
постојати довољно дуго
да ја поново будем у њему?

Матер и љубавник

Упознао ју је
у месецима
кад је дојила
и груди јој
беху набрекле,
брадавице изгрицкане.

Из њих би,
хранитељских дојки,
тврдих и податних,
развратних и нежних,
шикнуло млеко
кад год ју је узбудио.

Матер и љубавник –
крадљивци хране
постмодерног чеда
двадесетпрвог века.

Облаци за Тебе

(Андрејy Битову)

Облаци су летели по двоје,
дебељушни као образи беба
што склизнуше с крила
сликарских мадона.

Дубоко, дубоко плаво,
небеско плаво, плаво као…
као… па добро, неописиво
плаво као небо. А шта је
неописиво у томе што је
као небо, меко као памук,
као Арктик, као васиона?
Тишина је неописива.
Свуда около стајала је
неописива тишина. Не,
боље је да напишем –
свуда около стајаше
тишина. Дубља је тако
и рускија. Стајаше тишина
као стуб – или боље, казаћу
да стуб стајаше као тишина.
Можда је то довољно.
Тишина – а све у њој је.

Изгореће твој роман у
плавом пламену. Плавом?
Не одбијам да се окренем
и гледам. Нису пламени језици
плави, ни црвени, већ црни

као море. Ка белом небу
с ломаче сеже спирала дима.
У диму птица од рибљег злата.
Кроз крик и плач пева и теши.

Над морем мрак. Витлаће
ноћ њим, појиће се мисли.
Небо сад је слинасто-жућкасто.

Редослед питања

(Хорхеу Борхесу)

Зашто ове несрећене мисли потискују
тако успешно све друге што имају корен
у који бих више желео да верујем док се,
немарно, љуљушкам по површинама свог
вољног и свесног свакодневног себе? Зашто
те мисли узнемирују створење које је без
стида, тако узнемиравајуће отворено, и с
безазленим очима, посвећено једино себи?

Свесна банална личност која се
не опире свом укаљаном унутра и уједа
зубима обељеним самопоштовањем
оно нежно и незаштићено мождано ткиво
које је сито сујете и самозадовољства.
Сито свести која слепо и са провидним
ослањањем на лажну логику, у бити
ствари, јури свој реп, не играјући се.

То биће: извитоперено, ухрањених очију
и врхова прстију који су осетили велике
страсти, задовољавајуће, али о којима се
више жели мислити као о потврди себе.
Делови целине у окрутној борби, хемисферно,
режњевно, понс и медула уједињени и
оживљујући себе у лудом савезу: наставак
рата без краја против теленцефалона.

Врата

(Михаилу Булīакову)

Оно најгоре – невидљива врата,
комарци, грозница, исконски лед тундре,
што те држе у гулагу,
на Папијоновом острву.
Кроз њих –
иза или испред.

Јер ту си међу онима што
вапе за Хадом
или затвором где те,
после присилног
требљења од ваши
и трежњења,
чека
лименка сплачине
и слатки смрад људи.
(Прави је базд само на топлим и сигурним местима.)

Вуф. Шшшшшш!
Банг!

Шкрииииии… ппп.
Тап-тап.
Шкљоц!
Трас! Врата у лице
невољника,
незваних,
наметљиваца,
ловаца на прилику.

Врата што обруше се
на мишју цику.
Што дижу се над
шанцем пуним воде.
Што затварају се постранце
на јапанској папир-кући,
што трзајем канапа
повлаче се са горњег спрата
амстердамских кућа,
које
– низ стрмо степениште –
ломи ти кичму.

Врата су ново.
Кад једном се склопе,
испред или иза,
глас су
светаца и дервиша
што налаже преображај.

За слепог
врата затворена пред њим
имају своју ћуд и свој пах.
А она што се никада не отварају ни затварају
нису ни прилика,
ни искушење,
па ни казна.
Врата
која
то нису.

Немогуће је прогнати неког
кроз врата
лишена зида.

Довратак, шкрипаве шарке
и висока древна папрат
нису довољни.
Да би било врата,
потребно је
бар масивно стакло,
дрво, мермер,
чак тону
челика
углавити
у бар замишљену
конструкцију.
И чему она,
ако се могу
заобићи?

Када се то деси,
када су дуго развађена,
кад ветар и паучина узму маха,
тад се види
белег рата,
помор,
крвна освета,
урок,
брат против брата.
Нахрупила је Црна Смрт и оставила отворена
сва врата.

(Куцање.)
Мук,
напето ишчекивање,
па застрашеност
пре него што се
отворе врата –
за неке самртна
глухота,
на коју се други смеше.

Око на шпијунку:
дамари радости, страха,
жеља да загрлиш,
повратиш,
да се упишаш.
Крајња суоченост бића и материје.

А врата која не желе кроз себе
остави на миру.
Далеки кораци што замиру
бољи су
но добовање песницама.
Покајник,
жалостиви,
јаростан,
бацил –
насилно кроз врата,
као силовати жену.
А нека су врата
попут неких жена,
заувек непробојна.

Уснули Одисеј

Баш у тај час,
сам трен сванућа,
кад се Зора искрала
из постеље коју дели
са Титоном,
својим мужем,
да донесе светлост
свету и свима
вечним боговима
и смртним људима –
баш сам тада,
попут Одисеја,
запео свој лук
и мноштвом стрела
усмртио злотворе
похлепнике
моћнике и лопуже
крадљивце и
преваранте разне
најамнике
и олош.

Тамо далеко
на острву Ееји,
свом родном,
у сам свој освит,
играла је боса
плавокоса Зора
око трона
свог злаћаног
а онда ми је

пружила прсте
у облику ружа
преко мора
тамног као вино
а пуног рибе
и једним ме трном
у том трену
пробудила.

Био сам Одисеј
не Пенелопин
него своје земље
и устрелио сам
не просиоце
него зле душе
и продане
изроде опаке
и напаснике
родне ми груде.

У сну.

Гадна песма

(Паблу Неруди)

Давање, о драги Боже гадно је то.
Милосрђе, сажаљење, широкогрудост.
Охола, каква да је. Просјаку – или оном лажном.
Замислите, драги људи, замисли Боже,
драги Боже, идеју лажног просјака.
Ту је човек. А глуми оног без вида?
Човек сувише млад да грош потроши
на ишта сем жене, чаше и дрогице.
Ту му се мувају милосрдни и сажаљиви,
пијано широкогруди, они што би да задиве
проститутке скупље равни, с телевизије.

Ипак лажем: уколико тај глувонеми грубо
прекине довољно одсутних, оних замишљених
о виђењу љубљене – шта онда? Шамарати га?
Да ли лажем? Можда је одсутност мисли неминовна
кад се воли, уз милосрђе и широкогрудост –
идући ходницима пропалости и смрзнутости,
у свету глади и кошмара? Иде тај просјак,
иде, иде па иде, јер милосрђа нема – појеђено је,
сажаљења нема – презрено је, охолости нема
– забрањена је законима нових лажи.

Нисам птица

(Андреју Платонову)

Не бојим се да улетим у мрачан прозор.
Али ви, е птичице моје, само да знате
шта се све крије у тој тами. Глупаве моје
птице, будите веселе што не знате собе
пуне мириса и смрада људског.

Како су лепе

Глупа као овца.
Тврдоглав као магарац.
Љут као рис.

Како су животиње лепе.
И како сам смирен
када сам са њима.

Прелеп је то осећај, миловати
главу, врат и бокове животиње
(све су оне и питоме и дивље)
кад ти она допусти. Гладити јој
крзно, кожу, руно, гриву.
Тепати јој, причати јој приче,
улити спокојство тихим гласом.
И мир. Продрети љубављу
у њену недокучиву свест.

Убедити је да је безбедна,
да је у свом скровишту с тобом,
да свако људско биће није зло,
ни месождер, ни жељно да глад
утоли њом, чак ни кад је
изгладнело. Онда ће у њеним
очима поверење заменити зебњу
и страх и бес. Онда во постане
мио и паметан, а рис питом и
благородан – мада, надам се,
не попут жене коју посматрам:
док одвлачи своје псетанце
од мале заводљиве керуше,

каже му, уњкаво и болећиво,
„Perdona! Perdona! Perdonami!”,
као да је Лепорело у *Дон Ђованију*.

Иако сумњам да јој је то намера,
можда се ипак жена извињава
свом малом псу за сву његову
небројену, заклану и поједену,
невину браћу животињску.

(Кафић *Molin Nascosto*, Удине,
„скривени млин” на фриулском језику)

Боже, дај светла да очи виде очи

Нежно милују руке као
испарења влажног лишћа
што у зрело летње јутро,
топло и меко већ у зору,
лете у висине уз ове гране.

Нежни, свилени њен додир
ми прожима цело тело
и чини невољним да се
посветим црним мислима
о идеји дубоко гнусног.

Мислима о издаји и неправди
и убојству честитих људи,
пре много година, пре мог
рођења, ту, негде близу,
у овом плодном воћњаку.

Дозвољавам дану да тече.
Давим горчину у језеру,
зеленом, у гори, плаво-сивој,
у марами, црвеној и смеху
сељанчице на далекој стази.

Током поподнева, кад јој
се хоће, горчина подмукло
цврчи као ђаво у тигању,
но давим је у слаповима
сунчевог течног смирaја.

Горко, опоро, љуто се боре
да ме подсете на превару
и пакост, на злу коб добрих.
Но седим мирно под гранама,
грљен сам, спокојан, милујем.

А време је мирно, преноћно:
онај утихнут заувек-тренутак
што храни широм отворене
зенице с довољно божјег светла
да људске очи виде нежне очи.

Српско питање

Куда идеш?
Идем.
Иди бре.

Да чује широко, да чујем ја, дубровачко-мљетски

Ветровима морским што без пакости долећу с
пучине,
гонећи јата риба по пространствима, изложен сам
као
душманину, жељан да ми дозволе испаштање за
грехе.
Циници белосветски, у гресима мојим нема
романтике.

Пене ме срдите влаже, жаокама боду пликове на
длановима,
док се весла која стежем праћакају. Југо из
Сахаре, мокар
од морског издаха, дични сурови ветар,
некочоперан, јер наде
не даје јецањем и обећањем да ће утихнути пре
деветог дана.

Трзај ветре, сеци. Боди пено, соли растварај ме.
Не жали ме.
У твој бес, широко, није ме случај донео, нити
ме је углађено
и мирно јутарње море подмукло намамило да
се отиснем.
Пошао сам кад је старац приморац већ забринут
зурио.

Гнев

Увек исто.
Увек исто питање.
Пита се кад се не спава
    кад сви кошмари гризу
        а змијолике прилике
            су чак добродошле –
ако се представе.

Боже мој Боже
    да ли је тако?
    Да ли свак враг спава,
        да ли је ово мој час?

У глухо доба ноћи
спас Србије.

Да чују циници

Лудо пијанство. Луда ноћ,
ноћ. Увек све је за жену.

Кроз црни прозор, црн,
кроз шапатом успавану
девојку, уз светла и ружне
вриске у луна-парку:

живот галами, рида,
свира – али свестан је
туробне моћи, охоле,
да не допусти никоме
да му се кроз поре
прокраде. Ни детету
што немим чоколадним
очима посматра свет.

Неки се велики точак
окреће под црним небом
и покретне печурке плове
у светлом кругу шаренила,
усклика, дечјег плача и
мајчинске љутње. Свет тече.
Привременост безумних
трутова чувају га идеала.

Кроз бели прозор, ружичаст,
кроз шапатом пробуђену
девојку, уз врисак и кикот
малиша што трче у школу:

луди мамурлук. Лудо јутро,
јутро. Увек све је кроз жену.

Ја се искључујем

(Семјуелу Бекетту)

Ја се искључујем. Рече то
у младости један песник,
што доживеше позне године.

Идем тамо где нико није.
Могао је и то рећи. Да ли је
то стање слобода? Или самоћа?

Можда је песник желео да бежи –
од блата, сумње и јада што крчкају
на лажној ватри људске топлине?

Они позни сати пијанаца, генија,
протува и просјака по крчмама.
Сумњива је присност тамо стечена.

У углу један црта увек исти лик,
девојачки – с коврџавом косом.
Рамена се тапшу, пијано се пева.

Уздрхте у кржљавим телима жиле,
бледуњаве, пићем загрејане. Срца
бију, гласови се дижу, патриотски.

О бутинама, с унутрашње стране,
цртач држи говор: разметљивост
називају боемским другарством.

Зар самоћа није једини избор,
слобода бекством постигнута,
продор у простор где нико није?

Да чују кукавице

Врела трогирска ноћ обухваћена неосветљеном
кућом и опкољена бршљаном.

Ноћи, не дај

том лудом девичанском страху од сабласних
чемпреса, зрикаваца, шибица што шушкају у џепу

не дај, не дај, да се роди.

Врела ноћ и врела загрљена бедра. Страх без шума,
без јаука, без слутњи, а ипак крадомице, босим
ногама, прилази однекуд – из старе цркве можда.

Мир

привидни, тешки, смоласти, пред свитање. Страх се
повлачи из груди, сахрањује. Закопава. Утапкава.

Она извија врат.

Очи јој зелено, паклено пламте, прсти и уста дрхћу.
Набујала је неустрашива необузданост жеље.

Нисам Бог

(Иако ми је мајка рођена на Малу Госпојину – дакле:)

Понедељак
	хранио птице у снегу.
Уторак
	јебао.
Среда
	спавао читао пио.
Четвртак
	творио.
Петак
	слушао и ходао, лупетао.
Субота
	мислио о женама.
Недеља
	одмарао, како каже мој Риста Гиздавић.

Ускрс 2004. и асиметрија духа

(Тешкоће превода су највеће у најкраћим поетским формама, јер оне разоткривају срж различитости језика – асиметрију духа.)

Ускрс.
Не бомбардују.
Мора да је (и) њихов.

Easter.
They're not bombing.
It must be theirs (too).

У ране часове Ускрса 2004, у Београду.

(11. IV 2004. је Ускрс за све људе хришћанске вероисповести – свачији, али највише косовски. Што управо значи да се искрено молим за све људе који пате.

Пишем Ускрс, јер се тако говорило кад сам био дете у Београду. Учио сам касније старословенски и руски, али не дозвољавам да ми новоархаична употреба – Васкрс – одузме најсветлија сећања.)

Људождер и савршенство

(Андрeју Битову)

„Ех, кад би ја био људождер,"
започе твој Пјотр Павлович,
„не бих порекло меса разврставао
по племенској припадности.
Све расе одреда бих јео
за добробит природе и себе.
Јео бих човека да је укусан,
ал није. Јасно ти је без да га
пробаш да је гадан и одвратан.
Не постоји поганије врсте
у природи, а није ни чудо кад
несавршенијег рода нема.
Шта је, ђаче, бленеш, ниси знао?
Лагали те учитељи. Е па запамти:
с напретком опада савршенство.
Мува је савршенија од слона, а
вашка од муве. Све што се
макне из своје постојбине
и трчка наоколо, мање је савршено
од укорењеног. Зато је биљка најбоља,
јер она клија у земљи, а досеже
до неба; ако не досеже, бар се
труди – и пропиње! Тежи ка небу
у животу и светлости и у мраку
и… знаш у чему већ другом.
И тако, паметни ђаче, схвати:
сваки је лист укуснији од тебе,
свака је травка боља од тебе.
Несавршенство је човечија казна.

И твоја. Јер човек си и као такав
грешка. Слепо си црево развитка,
сам његов крај. Кад те угледа,
творац устукну. Престаде да ствара”
– тако рече Пјотр ђаку и леже на пећ.

Ђак изађе из избе и клече у снег,
кроз беле брезе погледа у ноћ.
Задрхти то мало нејако створење,
сагне се и пољуби смрзнуту земљу.
Промрмља молитву и прекрсти се.
Управи поглед ка најсветлијој звезди:
месеца нема, велики је мраз.

Да чују глуви за музику

Растржу се опоре струне
разапете међу кочевима.
Струне као мајке натегнуте
до бректања, онда истргане –
утапајући се у некакав муљ
и остављајући у њему трагове,
змијасте, као сведоке батргања.

Одоздо завидно на стубове,
обле и беле, гледајући: стубове
зашиљене при небу, гледајући
нетремице. Стубове охоле и
неподмитљиве. Уз погане крике
неиспуштене (јер струне су биле
још неме), крике утопљене у
напуклу кору стубова при дну.

Струне нису имале свог бога.
Тражиле су га свакодневно до
роптања, но тонући до врата,
гмизале су одбачене. Муљ их је,
церекајући се, и заробљавајући
ситне мехурове ваздуха на својој
површини, упијао. Жице су почеле
да дрхте, да трепере. Да шкргућу.

Језиви крик, неумитни, их је звао.
Нешто је опет крикнуло. Из беса,
у крви, у лудости, лудилу и бунту:
за уништење охолог Платона, ка
бездану и рају заувек. И зато се
дирљиво дигла прамената магла
свитања. И тако се родио први тон.

Слушајући песнике

(Харолду Пинтеру)

Забележих…

Први песник: језик је вапај.
Други додаде, распето Косово…
  па продужи –
  слушао сам жубор
  Лаба и Ситнице…
Тад први прошапута: свануће…
  па јекну:
  мора сванути!

Ал’ ће трећи, онај кобни:
  ко не уме
  да слуша песму,
  слушаће олују.

Јер тад чух
У уху свести
  песму оних других мученика
  коју утрну
  душманска олуја.

Савест помирених са судбином

(Валентину Распутину)

Пред путем који је одређен: сплет
јаве и бежања у самоћу. Посматрање,
помно и немо, приморског магарца
уплашеног треперавим светлом.

Ћути и сети се вечног лепршавог шума
воде и лелујавог звонког одјека сунчаног
гласа кроз стене и хомогеност, кроз сржс
што је сагоревала у прах поред свете реке.

У страху од блискости са сопственом
самосвести, интуитивно знајући шта је
кобно, али можда судбински неминовно.
Одблесак воде. И ваздуха. Тај немир…

Преко уске превлаке мрке од стења
запљускиване капљама или пак бујицом
сумње, жеље, неповерења. Благо хтење:

жељно воље, ослобођено лажи, празних,
јер нема бола – превише је задовољства
које је навика. Резигнација или савест?

Савест у амбису бића на путу који је
зацртан, а почиње од трагова стопа босих
у глини и зауставља време скакањем
на задњу папучицу последњег вагона.

Јер савест мора да је истински брижна,
лице мора да наизглед блиста, мада душа
остаје тужна жваћући успомене са глатког
треперaво-белог камена прастарих улица.

Доситеју Чемерном

Д. Обрадович године 1793:

Све што мене окружава, све то са мном тужи:
Нити птица птици пое, нит' се с другом дружи,
Отзив мени из горице с плачем одговара,
Зефир ми се међу лишћем на жалост претвара.
И потоци с ладном водом сви са мном уздишу, –
Проливајте, очи моје, горки суза кишу.

Ту спознаше очи моје Доситеја душу,
Лутајућу душу горку, бескућну и тужну.
Туђи праг и туђа чада и трпеза туђа,
Чамотиња странствовања њему би све грђа.
Ни калуђер ни љубавник ни књижевник прави,
Сто идеја с мало моћи, али пун љубави.
Остарео, болних ногу, кад устанак букну,
Беда, пакост у Србији – никад не устукну.

Проливајте, очи моје, горки суза кишу,
Ту спознаше очи моје Доситеја душу.
Срам је Вука и Његоша што га не волеше.

(У Доситејевој улици бр. 32, у Београду)

Промени календар

и назови равнодневницу икс.

Разбиј им идоле
и назови свој трон ипсилон на трећи.

Са сребрним чекићем у руци
терај их да пузе
с усијаном надом
с којом само болесни
стравично болесни
урличу.

У немилосрдне дане
божје недеље
кад се не диринчи
тако да сви виде
терај их да зубима
ломе комаде идола
и онда дозволи да им понеко
парче изрони
из раскрвављених усана.

Терај их да вриште „Господе”
терај их да призивају Бога
у гладне дане
између жетви
терај их да једу
црнило под ноктима
и маховину
и назови то поштеним
ха! ха! радом –

који ће усахнути
тешке дојке
њихових кћери
и зауставити
у ваздуху
монашка гушчија пера
лажућа пера умочена
у јесење вино.

Сиротиња о каква
каква сиротиња… о каква
сиротиња у пустињи.

Пустињу ишчу
не због самоће
не због мушког
дивљања
ни због Кох-и-нора
ни птица грабљивица
ни лаписа лазули.

За пустињом жуде
кад црне птице
нацртане
лажућим перима
не могу да помогну
кад се монах у пустињи
сучели са својом лажи.

Мајмуноликима

Младић мајмунастог лица је седећи у углу дувао кроз сламку за лимунаду. Кроз полуотворени прозор је махом допирао смрад. Он се блажено смешкао, а она се скинула боса и гола, мада прво гола па боса, ни стара ни млада, и машући прљавом марамом клизила по соби. Он ју је позвао к себи. Имао је сако старинског кроја од лошег материјала. Она га је гледала чудно, заставши. Марама је престала да лепрша. Онда је она отишла. Мајмунолики је почео да грицка сламку. То му је баш пријало. Гриц, гриц. Дошао је до прозора где је још била обична ноћ и изгледао срећан. Онда је бацио сламку.

Дњестар

(Владимиру Набокову)

Црна земља богата, богата.
Дата људима од Бога самога.
Небо над црницом
у то летње подне
испијено плаво –
какво је текло
жилама Романова.

Пуст пустијат вагон,
отворена окна.
Прашњаве завесе
лепршају, витлају
ко мали створови
у грчу и ропцу.
Велика зунзара
трепери и зунза,
зунза себи самој.

Воз клопара. Жега.
Кроз спарну измаглицу,
љубичасту, трептаву –
блиста широка трака
тромог прастарог Дњестра.

На дрвеној клупи,
млада красавица:
лице к њему, очи
спуштене на скут.
С ове моћне реке је,

види се, но сукњица
и блуза су из града.
Препланула колена
гола, ноге витке
прекрштене. Ципеле
из Бендери града –
нове ал прашњаве.
Тик су уз његове.
Кад је тихо пита,
каже му – враћа се
с фестивала бајки.

Опет спушта очи,
наставља да чита,
па преврће страну,
сусреће му поглед –
очи с фестивала.
Кад раскрсти ноге,
бљесне белина, негде
високо. Прекрсти их
поново, наставља
да чита: књига стара,
искрзана, добро је.

Не познају се. А он –
као да је из далека.
Да промени клупу?
Ни једно не устаје,
не напушта друго.
А већ су дуго сами.

Шта то значи, пита се.
Нагло копа по ранцу
да је понуди нечим.

Но одговора нема
у кесици слаткиша,
па ни у флаши кваса,
нити међу облацима,
далеким, преко реке.

Решење тражи и она,
но савета нема у
очевој књизи. Обоје
знају да ништа није
ново над Дњестром,
под божанским сводом.
Нека да је тако… ипак
крај себе и у себи
осећају дрхтај била –
туђег, својег, новог.

ВМД или Вапај и молитва душе

Видим. Ја, крштен по кијевском Владимиру
Владимиру, кнезу Свјатославичу. Видим.
Видим човека, видим чак жену
Видим чету, па пук и армију
Видим огромну војску, далеко
Већу од оне што бејаше срнула на
Вељка кад јунак бранише Н. А ови
Ваздан разбојници, али и ноћом све
Већи – пустахије с бомбама милосрдним
Већма анђели прекоморски, а и вазали
Вазма у комшилуку видели корист – хеј,
Видели корист видели да ограбе видели,
Ваши крвопијне, видели тело, гушу белу
Видели. Воњ њихов видим.

Мотрим их, њушим: воњ диже се васељенски
Модрина бескраја дубља је од очију и очаја
Моје душе Мирјане. Ал како научити њу
М., моју душу, да мрзи, а да се не
Мења, да су јој као и пре, заувек,
Месец и море… на пучини млађана
Месечина – али: још пет пута рећи: да!
Мржња душманина оповргава све.

Душман на делу, а Душан тек рођен,
Добро, не баш, четри су му године биле и
Детенце то како научити, како том
Детету малецком шапнути да воли људе, а
Да нељуде мрзи? Мада Павле није тако реко.

Да ли да мрзи, када да воли, када да
Мисли само о себи, када да дели, када да
Воли, када да мрзи, када да не зна, када да
Дели, када да воли, када да стреми: и када
Душану, благородном, дати митраљез?

Дати мету, дати благослов за освету.
Дати му мету да освети зло пролеће то
Деведесет девете двадесетог века.
Да ли је било, тата, крвавог тако века?
Дванаестогодишњи Душан – не пита,
Дакле већ сам истину зна. А отац на то,
Душане, сине, поганијег века било није
До тога у ком смо се и ти и ја родили.

Да ли да воли? Да, Душан да
Воли да воли – да воли ко В. и М.

Дати му бомбу.
Ваљану, страшну.
Мину и пушку.
Млазњак, ракету.
Мрачним њима
Мрачњацима
Да бол предочи народа свог.
Мајке им мрачне њине
Да огрне помрчином.
Мајке им њине у лажном белом
Да прозре и презре.

Мој добри Боже, шта горе је не знам –
Да се душман наметне ко брат лажни ил
Да те рођени брат кроз кичму боде?
Дај Срђане бивши брате нож ми покажи.

Мене си слаго, Душана нећеш
Мирјану нећеш
Видећеш.

Видећеш да издаја зла је,
Мржња још гора.
Видећеш да
Вапијемо за правдом небеском,
Волимо се, нас троје,
Молимо се,
Добри наш Боже.

Какве мисли у његовим бедрима?

(за Anouk Langevin)

Два сеоска дерана
трче у круг
вукући рукаве
прашњаве мантије,

будистичке, боје шафрана.
Њу носи монах,
још дечак и незграпан,
врти се у месту.

Њихов смех звони,
у његовом има суза
– тринаестогодишњак обријане главе

расте с Богом
у манастиру
испод Анапурне.

Безосећајнима

И скиде ножем
пурпурно
слузаво
једро тело
беле шкољке
са седефастим усницама.
Оштра бритва
засече живот
и нити осташе прекинуте,
мишићи згрчени
у часу уништења.
Прогута месо
мљацкајући
дебелим уснама,
па баци
шиљату шкољку.
Она полако потону
оклевајући.
Диже пепељаво лице
и мутним се очима
загледа у себе.

Муштерије бирају из замрачене одаје

(за Лену Шалонину)

У рукама броја деветнаест
штрикање изгледа сензуално док она седи
у средишту јарко осветљене сцене.
Иза затамњеног стакла.

Три и шест и девет
оговарају, као девојке у *Come and Go*,
а број четрнаест чита.
Ниједна од лепојки не дрема

мада ће на спавање богме отићи
чим је одабере неки кул мушкарац
што сркуће виски с друге

стране стакла. Тридесет долара, и бахти
се примају, мада ће деветнаест можда
рећи, позвавши се на Буду, да ради ово, али не *оно*.

Зен ће умрети

(Виду Вукасовићу)

Стене плове безумном прецизношћу
по језеру шљунка чије је ненасмејано лице
тако глатко изграбуљано.
Шљунак урања у језгро стена наизглед заувек,
али тада

почиње киша. Киша: лака и импровизована
која досеже до краја времена
стрпљивије но што то чак и стене чине.
Она ће одгајити прекрасан коров

да њиме обрасте и здроби стене. Камени врт
створен догмом, бонсаи, зен загонетка –
све сможднено и расточено

древном, мудром кишом која лети
из Средишњег Царства да угаси
Излазеће Сунце у Риоанђију.

Такозваним лудацима

Ваздушаст но неумитан страх са гнездом у крошњама топола поред реке вирова и брзака.

Пљусак пред зору му лепи уредну косу а шипраг боде нежна градска стопала.

Трчао је бос и бојао се лудила у љубави љубави у лудилу.

Нагло му се указао чај и крхки кекс.

Застао је и загрлио своја мокра рамена као да су њена.

Просјаци су битни

Нема статива па десно раме мора
да се спусти и лакат ослони на кук
да би сочиво могло да сагледа,
у вертикали, огледало базена

(пред Тац Махалом). Лице, леђа, ноге
напрежу се да заузму став, док лева рука
дотерује видно поље у милиметар не би ли унела
свежину у уморну камену чипку болну од љубави.

Савршени правоугаоник белине у води –
очи, мозак, тело напети, дах задржан,
окидач спреман за квантни скок –

но баш тада просјакињина нечујна рука
благо продрма твој лакат указујући на
ископано око детета у свом наручју.

Раздор

Гозба је била преобилна, а
онда је дошло то тупо време
кад је разум убеђивао жељу
да свега заиста било је доста.
Дрвеће је посивело, пожутела
је травуљина, потоци усахли,
све постало сувишно, неплодно,
спарушено, сасвим непотребно.
Истовремено празном и надутом,
остало му је само да настави,
без убеђења, оно што је радио
пре позива на пролећну гозбу.

Но чула су неповратно надражена,
очи, прсти, уста и удови сувише
навикнути на белину, плавост
и мекоћу, на драж, осет и мирис
те брутално неисказиве лепоте
да би се празнина протумачила
као засићење. Не, хтели би сви
они још мириса, још додира и
помешаног даха, још невиђеног,
још речи, неизговорених, нечутих,
још. Глад ситог завладала је.
Хотимична. Набеђена. Измишљена?

Нездрава топлина струји. Поподне,
укочено. Коцкасти прљави чаршав,
пепељара од изубијаног плеха.
Чаша празна. Одбачена, нежељена.

Исувише примећујем. Као да је
мојим доконим чулима то запажање,
никоме потребно, постало замена за
одигране потезе. За целу партију.
А ипак све је пригушено досадом,
мором, бело-црном маглом која лебди
између ње и мене, краљице и краља –
или сам пак ловац, бедем, ратни слон?

Да не помињем хотимичан раздор
између свега, света и себе. Значи:
остао сам сам, без заокупљених чула.
Са интимним сликама свести за које се
толико трудим да их овде објективно
представим. И да бих се забавио,
испитујем себе и ментално понављам
целу партију, по ко зна који пут, на
мусавом коцкастом чаршаву,
задубљен у проблем завршнице.
Знам да га нећу решити, јер је крај,
њен и мој, неминован а недокучив.

Либрето за кинеску дечију оперу

У првом чину, велика се глава будућег ударника
дрмуса
док он осматра народне масе из ружичасте
дрвене кутије
монтиране на старом бициклу своје мајке;
прозори са цицаним
завесама звекећу док мамина крнтија тандрче
преко рупа.

Током целог другог чина, будући политкомесар
користи обе руке –
у првој сцени да заштити своју још нежну гузу
од пекиншких вибрација,
а у другој да исправи лажни официрски качкет
(гломазан, маслинаст,
са петокраком – тај се упорно обрће деведесет
степени у страну).

У трећем чину, будући се вођа Компартије
придружује реду других малих бића
која се држе за конопац што су га два строга
учитеља разапела изнад глава деце.
Тако стижу до Јужне капије Забрањеног града са
које Председник Мао мотри –

и управо у овим суроволеденим умним очима
наш херој открива своје прве
сумње и своју смртну пресуду: на истом ће
месту на Тјенанмен тргу
петнаест година касније (у четвртом чину) бити
покошен рафалом из тенка.

Према небу мрак

Хладни перон
чкиљави неон.

Правоугаоник ту
квадрат тамо.

Нигде облине
ни полусенке.

А из даљине
лавеж возова.

Изнад града
небо –
слинасто-жућкасто.

Према мору мрак.

Ноћ ће њим витлати
ројиће се мисли.

Клетва ће се чути:
чему пакао
кад су се вратили
кроз своју копилад?

Некажњени
и подмуклији,
церекају се.

Церек за бунџију
разапетог немањем
у буџаку перона.

С крста он гледа:
према мору мрак
према небу мрак.

Увек је послератно време.

Port-au-Prince

Под воду дубоко па дуги клиз,
замало да груди загребу дно.
Израњам без звука.
Лењи замах леђно
и мокро се пупчим пут сунца.

Модроцрна служавка
што мека хода израња
и стапа се
са вијугањем
креолског мурала
дуж хотелског базена.
Најтужније од једва људских места
на овој планети иза бодљикаве жице
поврх зида:
Port-au-Prince,
где овог децембра хиљадудеветстоосамдесетидруге
Bébé Doc налаже мучење људи.
Mon cher Tonton Macoute Numéro Un,
јеси ли га поштено обрадио? Је ли пропевао?
Је ли рикао од бола? Не?
Tonton Macoute No. 2 обради No. 1, ал поштено.
(Samuel Beckett размишља, инкогнито.)

Тропско пополдне на празној веранди хотелског бара.
С таванице виси заувек непомичан вентилатор.
Сувоњаво лице црног бармена
– у огледалу, над флашама, његов одраз –
с два мирно упијена ока,
као непрозирни поглед паунова и жена

на муралу поред огледала. Обазри се
и погледај преко зида: Port-au-Prince.

Недалеко – бљештаво бела палата Duvalier.
Недалеко – смеђе војничке бараке. Уз њих,
тамна стакла на очима Тонтон Макута.

А двадесетак километара уз обалу,
чврсте и голе, беле груди Парижанки
полеглих на сунцу крај базена „Медитеране".
Најежене брадавице надомак
усана и зеница црних јадника,
у ритама, што на коленима
рибају поплочану стазу.
Недалеко, господин Brown, власник хотела,
и господин и госпођа Smith,
по занимању вегетаријанци,
читају и јесу у „Комендијашима" Греема Грина,
усред хотела „Трианон". Недалеко,
човек-марва тегли огроман товар
на два точка, други гура.
Тежина их премаша бар десет пута.
Да, точак је давно откриће,
али кад се сломи
– као што ће бити –
ужас и помирена туга још ће дубље
избраздати исцеђена лица.

„Трианон" пун је дежмекастих
педесетогодишњака са Менхетна.
Годинама касније, та иста лица
– она још жива –
на балконима њујоршке Пете авеније
где годишња gay-pride parade
скреће надесно на Washington Square.

Тек тада бива сасвим јасно зашто
беху млади Хаићани око „Трианона”,
дечаци умилни и тако покорни.
Тек тада бива јасно да су за долар,
ил два, трампили СИДУ.

(Потом, у Бангкоку и Манили,
хотели крцати:
менаџери „Шибумицију”
– компанија части! –
у свиленим пиџамама,
а набреклих удова,
у довратку соба,
ишчекују аутобус
с месним курвама.
Ех ти Јапанци –
тако сигурни да ће свршити.)

Срећом, те хиљадудеветстоосамдесетидруге,
у „Трианону”, у Бангкоку и Манили,
био сам један од нежељених гостију.

И данас жив и здрав.

Магазин „Newsweek”, 21. јануар 1991, фотографија на страници 41:

Port-au-Prince – Хаићанин једе сирово месо
искасапљеног Тонтон Макута. Деца гледају.

УМЕСТО ПОГОВОРА

ПУТЕВИМА ПЕСНИКА И МИСЛИОЦА

Владимир Конечни: *Аутобиографија – књижевни и ликовни експерименти 1986–2011.* (издавач „Лицеј", Београд, маја 2011)

[Овај текст је објављен у *Вечерњим новостима* – рубрика Култура 25. јуна 2011. године, стр. 24, као и у јубиларном броју 200 (и 20 година излажења) београдског књижевног часописа *Савременик* у јулу 2012. године, стр. 137–139]

Упркос наслову, реч је о књизи која нуди читаоцу много више од исповести појединца, књизи која узбуђује, покреће емоције и отвара нове хоризонте размишљања. Неко би можда очекивао мемоарску причу о пореклу, одрастању, сазревању и опредељењима свих врста. Но неће то наћи у сусрету са једном по свему изузетном и оригиналном аутобиографијом Владимира Конечног. Аутор се опредељује, што истиче у поднаслову ове књиге, за књижевни и ликовни експеримент који обухвата период од четврт века, од 1986. до 2011. године. Срећемо се са мултижанровским и мултимедијалним приступом једној значајној етапи пишчевог живота кроз различите форме уметничког изражавања – поезију, експерименталну драму и перформансе, факсимиле књижевних белешки, кратку прозу… Свему томе Конечни даје упечатљив визуелни оквир својом апстрактном уметничком фотографијом. Ово је књига коју је написао песник, па је треба читати као путовање кроз поетска и филозофска виђења.

Уместо формалног предговора, Владимир Конечни на најкраћи могући начин, са три кратка цитата (два од писаца из 17. века), уводи читаоца у свој филозофски и естетски свет, и тиме у срце и намеру своје књижевне

аутобиографије. Прво наводи речи јапанског песника Башоа: „У пољу коњ, а близу њега човек који коси. Питао сам га којим путем да идем. Учтив човек размишљао је: `Много је путева. Лако је изгубити се. Најбоље је да узјашете овог старог коња. Кад он стане, сјашите. Он ће се сам вратити.` Кад сам стигао у једно село, коњ је стао. Привезао сам мали поклон на седло и коњ се окренуо свом дому."

Затим се окреће Жану Расину и стиховима из *Федре*:

„Не желим да себе ласкаво представљам,
али ако ми је Бог доделио икакве врлине,
верујем да је једна од њих мржња
према гресима које ми приписују."

/Оба цитата, са јапанског и француског, у преводу аутора/.

„Уместо предговора" се завршава стиховима Душка Радовића:

„Откините један лист и погледајте га добро.
Са његовог длана прочитаћете своју судбину."

/Београде, добро јутро/.

Аутобиографија је објављена у ликовно и технички изузетно опремљеном библиофилском издању. Књига се састоји од укупно 14 радова. Они су организовани, у поретку који је важан, у четири дела насловљена речима које изражавају основне људске емоције – Туга, Бес, Страх, Срећа – у сонетском облику са 4+4+3+3 прилога. Око половину радова је у оригиналу аутор написао на српском, а остале је написао и објавио на неколико страних језика, па их касније превео на српски. Сви су прошли рецензије и претходно објављени у угледним светским и нашим књижевним часописима.

„Туга је у сржи најприснијих односа жене, човека и Бога" – пише аутор у лаконској назнаци овог одељка. Јасно нам је да то није само туга за трагично изгубљеном супругом, већ „опште" егзистенцијално осећање жалости за изгубљеним и неостваривим. У једном веома смелом театарском експерименту, неконвенционалне естетике, у коме су четири „лица" ауторова супруга и мајка, као и Семјуел Бекет и његова супруга (које је аутор добро познавао), а који су сви нестали са овог света у периоду од шест месеци 1989. године, продиремо до суштине бола, смрти, неповрата. Губитак изоштрава потребу за удубљивањем у трагичне, елементарне проблеме и Владимир Конечни, и када пише песму, и када исписује странице сценског дијалога, и када задире у теме грађанских ратова, терора свакојаке врсте, угрожавања природе, политичког лицемерја, не заборавља бол и саосећање.

Кроз четири прилога у одељку „Бес", изражен је протест против насиља и страдања невиних, против изопачења и лажног у савременом свету – али и критика помодног и „политички коректног" третмана ових проблема. Тако у документарној једночинки *Бумеранг*, чије је премијерно извођење било на енглеском и немачком језику 1991. године у Бремену (текст први пут објављен у београдском „Савременику"), глумци у једном сегменту носе транспаренте и узвикују ангажоване политичке и еколошке поруке, али се на неким од истих транспарената исмејава политичка и приватна дволичност Бертолта Брехта, творца „епског" театра.

Читав увод у „Страх" се састоји од ових речи: „Бити сам је страх. Од најтеже оптужбе, најгоре казне. Бити сам је страх од лудила и пакла." Потом је читалац конфронтиран са три театарски и егзистенцијално фрапантна игроказа: *Тасол – то је све*, *Чамац* и *Живот*

и времена Џефа Маске (овај задњи са поднасловом „америчка трагедија у једном чину"). Сви ови драмски текстови су софистицирана трагања за новим изразом: ту су тескоба, немир, безизлаз, побуна – али на свеж начин. Извођене су на разним иностраним сценама и публиковане у страним и нашим часописима.

Цела књига се доживљава као катарза. На почетку последњег одељка, „Срећа", читамо стихове:

„Лудило среће.
Љубав жене и детета.
Махом бојазно,
али понекад раздрагано,
у планинама и морима,
посезање за тајнама и миром
и својим јединим Богом."

Читалац ће у овом поглављу упознати тананог посматрача и светског путника. Ту је путовање кроз Монголију (Улан Батор, пустиња Гоби) и Сибир – остварење дечјег сна да се цртају беле брезе око Бајкалског језера. Ту је прича *Ерлијан*, у којој, на граници Кине и Монголије, аутор упознаје своју будућу француско-немачку супругу – а пажљиви читалац ју је већ на трагичан начин срео на самом почетку књиге у драмском експерименту у одељку „Туга", који на сцени започиње само једним треном после њене погибије. Али прича *Ерлијан* је повратак срећи, којом се књига завршава. Јер, то је било место сусрета са том младом женом, која је путовала истим возом после својеврсног ходочашћа у Кини у 19. години живота. Прича је поетско-драмско-документарни запис који има значај епифаније.

У једном другом прилогу при крају књиге, *На кинеским светим горама*, у сусретима са монасима и

обичним људима, горостасним пејзажима, храмовима, дивљином, неизмерном лепотом, Конечни се сећа планинарења са мајком у детињству и исписује шта је тада научио: „Планина је за мене постала место за размишљање, не за разговор, за белешке уместо за шале, за самосталне одлуке и спонтаност…" Душа кинеске планине за Конечног је и душа тог великог народа, његове дуге културе и традиције, што потврђују несвакидашњи сусрети на хиљадама километара дугим путевима којима се креће упорни и храбри истраживач, кроз тајфун и ведрину, кроз црну ноћ, у сусрет величанственом рађању Сунца: на светом Тај Шану, као и далеко одатле, другом приликом, на светом Синају.

Аутобиографија је употпуњена аскетски малим бројем уметничких фотографија, за које читалац схвата да нису илустрације, већ алузије на тему и доживљај. За неке од њих (на пример, плаво-црну силуету руине смедеревске тврђаве којом започиње одељак „Туга") је јасно да алузију може разумети само неко ко познаје српску историју.

„Ако сам имао један главни циљ – речи су аутора у разговору са потписницом овог текста – онда је то суптилна поетска обрада крајње личног, да би се од интимног и индивидуалног приступило дубоким и ванвременским филозофским темама, којима су се бавили, на пример, стоици, а током прошлог века Семјуел Бекет".

Владимир Конечни, редовни професор експерименталне психологије од 1982. на Калифорнијском универзитету у Сан Дијегу, редовни професор методологије психолошких истраживања од 1994. на Универзитету у Београду, добитник америчке Гугенхајмове награде за истраживачки рад у Аустралији,

Бразилу и Папуи Новој Гвинеји, у својој *Аутобиографији* деликатно, с мером, али никад не одустајући, изражава своје дубоко православље и оданост српском народу. Наведимо само једну од његових сублимираних *Четири српске песмице*, под насловом „Ускрс 2004. и асиметрија духа":

„Ускрс.
Не бомбардују.
Мора да је (и) њихов"

Аутобиографија Владимира Конечног објављена је у 99 примерака и примљена је у фондове најзначајнијих српских и многих страних институција (националних библиотека и научних академија). Оригинална идеја аутора је да књигу даје искључиво „на руке" институцијама и појединцима које уважава: књиге нема у продаји. Међутим, у складу са 21. веком, они који желе да је читају и разгледају, могу допрети до ње својим рачунаром бесплатно на: http://vladimirkonecni.net/pdf/autobiografija.pdf

Овај аутор добитник је многих међународних награда за уметничку фотографију; до сада је имао осам самосталних изложби у Европи и Северној Америци. У Београду је јула месеца 2011. имао изложбу са 30 радова на металу, папиру и платну у галерији „Магацин" Дома омладине Београда.

Сребренка Глухић Илић

О ПЕСНИКУ

Владимир Конечни је рођен у Београду. Завршио је (стару) Другу београдску гимназију и Филозофски факултет Београдског универзитета. Од најмлађих дана објављује поезију на српском, а касније и на енглеском и француском. Такође је написао десетак, махом експерименталних, позоришних текстова (на енглеском и српском) који су изведени у Данској, Естонији, Немачкој, С.А.Д., Србији, Финској и Холандији. Његова мултимедијална представа *Двојност* је извођена у чувеној сали Погон Дома омладине Београда 2003. године. Четири његова драмска текста су објављена у београдском часопису *Савременик*, а издавач Апостроф је објавио још два као књигу.

Око четврт века Конечни се бави уметничком фотографијом. Имао је неколико великих самосталних изложби у Калифорнији, једну у Талину у Естонији, као и у Београду 2011. у галерији Магацин у Краљевића Марка 4. Учествовао је и у седам групних изложби у Америци и неколико европских земаља.

Песништво и драмски рад Конечног се одликују наклоношћу ка апстрактном, филозофском и концептуалном – што карактерише и његово стваралаштво у перформанси и ликовној уметности. Међутим, значајан број песама које је Конечни одабрао за ову књигу се одликује изразитом емотивношћу у еротским и политичким темама.

Владимир Конечни је докторирао експерименталну психологију на Универзитету у Торонту у Канади. Од 1982. године, редовни је професор психологије на Калифорнијском универзитету у Сан Дијегу. Истовремено је редовни професор методологије психолошких

истраживања од 1994. на Београдском универзитету. Добитник је америчке Гугенхајмове награде за истраживачки рад у Аустралији, Бразилу и Папуи Новој Гвинеји. Његов научни рад је концентрисан у областима психологије емоција, психофизиологије, психологије права и одлучивања, као и психологије уметности и естетике (музика, позориште, сликарство, архитектура). Одржао је предавања о својим истраживањима на око 170 универзитета на свим континентима.

Зоран Колунџија

Песме (тридесет и пет) које су раније објављене у часописима у Србији:

„Светац у свемиру”, *Књижевне новине* бр. 1145, 2007; „Пепео”, *Повеља* 1/2004; „Портрет”, *Савременик* бр. 149-150-151, 2007; „Земља и песак”, *Песничке новине* бр. 7/73, 2010; „Најлепша”, *Песничке новине* бр. 7/73, 2010; „Лира и истина”, *Повеља* 3/2010; „Бог није мртав”, *Књижевне новине* бр. 1123, 2005; „Двина”, *Савременик* бр. 172-173-174, 2009; „Матер и љубавник”, *Књижевне новине* бр. 1162, 2009; „Облаци за Тебе”, *Савременик* бр. 199, 2012; „Врата”, *Кораци* бр. 9-10/2002; „Уснули Одисеј”, *Савременик* бр. 192-193-194, 2011; „Гадна песма”, *Савременик* бр. 200, 2012; „Нисам птица”, *Савременик* бр. 200, 2012; „Како су лепе”, *Песничке новине* бр. 7/73, 2010; „Како су лепе”, *Књижевне новине* бр. 1184, 2010; „Српско питање”, *Савременик* бр. 119-120, 2004; „Гнев”, *Савременик* бр. 119-120, 2004; „Нисам Бог”, *Савременик* бр. 119-120, 2004; „Ускрс 2004. и асиметрија духа”, *Савременик* бр. 119-120, 2004; „Људождер и савршенство”, *Савременик* бр. 199, 2012; „Слушајући песнике”, *Књижевне новине* бр. 1162, 2009; „Доситеју Чемерном”, *Савременик* бр. 192-193-194, 2011; „Промени календар”, *Савременик* бр. 135-136, 2006; „Дњестар”, *Савременик* бр. 200, 2012; „ВМД или Вапај и молитва душе”, *Савременик* бр. 199, 2012; „Какве мисли у његовим бедрима?”, *Савременик* бр. 114-115-116, 2004; „Муштерије бирају из замрачене одаје”, *Савременик* бр. 114-115-116, 2004; „Зен ће умрети”, *Савременик* бр. 114-115-116, 2004; „Просјаци су битни”, *Савременик* бр. 114-115-116, 2004; „Либрето за кинеску дечију оперу”, *Савременик* бр. 114-115-116, 2004; „Према небу мрак ”, *Савременик* бр. 192-193-194, 2011; „Port-au-Prince”, *Кораци* бр. 9-10, 2002; „Да чује она, да чује море, на две планете”, *Златна греда* бр. 133-134, 2012; „Мајмуноликима”, *Златна греда* бр. 133-134, 2012; „Милећа сила црног”, *Златна греда* бр. 133-134, 2012.

САДРЖАЈ

Светац у свемиру 5
Пепео 6
Змају 8
Портрет 9
Да чују они који се буде из коме. 11
Земља и песак 13
Најлепша 15
Освајачима срца (тужбалица девојке Миле) 16
Да чује она, да чује море, на две планете. 18
Лира и истина 20
Бог није мртав 26
Милећа сила црног 28
Подана и погани 29
Двина 30
Матер и љубавник. 32
Облаци за Тебе. 33
Редослед питања 35
Врата. 36
Уснули Одисеј 40
Гадна песма. 42
Нисам птица. 43
Како су лепе 44
Боже, дај светла да очи виде очи 46
Српско питање. 48
Да чује широко, да чујем ја, дубровачко-мљетски. 49
Гнев. 50
Да чују циници 51
Ја се искључујем 52
Да чују кукавице. 54
Нисам Бог 55
Ускрс 2004. и асиметрија духа. 56
Људождер и савршенство. 57
Да чују глуви за музику 59

Слушајући песнике 60
Савест помирених са судбином 61
Доситеју Чемерном 63
Промени календар 64
Мајмуноликима 66
Дњестар 67
ВМД или Вапај и молитва душе 70
Какве мисли у његовим бедрима? 73
Безосећајнима 74
Муштерије бирају из замрачене одаје 75
Зен ће умрети 76
Такозваним лудацима 77
Просјаци су битни 78
Раздор 79
Либрето за кинеску дечију оперу 81
Према небу мрак 82
Port-au-Prince 84

Уместо поговора

Сребренка Глухић Илић, *Путевима песника и мислиоца* 89
Зоран Колунџија, *О песнику* 95
Песме (тридесет и пет) које су раније објављене у часописима у Србији 97

Владимир Конечни
ВИДИМ
Педесет одабраних песама

Издавач
ПРОМЕТЕЈ, Нови Сад

За издавача
Зоран Колунџија

Лектура, коректура,
припрема и штампа
ПРОМЕТЕЈ, Нови Сад

http://www.prometej.co.rs
E-mail: redakcija@prometej.co.rs

ISBN 978-86-515-0783-3

Тираж 500.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.163.41-14
821.163.41-14.09 Konečni

КОНЕЧНИ, Владимир
Видим : педесет одабраних песама / Владимир Конечни. - Нови Сад : Прометеј, 2013 (Нови Сад : Прометеј). - 97 стр. ; 22 cm

Тираж 500. - Стр. 89-94: Путевима песника и мислиоца / Сребренка Глухић Илић. - Стр. 95-96: О песнику / Зоран Колунџија. - Библиографија.

ISBN 978-86-515-0783-3

а) Конечни, Владимир (1944-) - Поезија
COBISS.SR-ID 276266503

ВИДИМ

Владимир Конечни